

L'HOSPITALET I EL SEU ESCUT

per **ENRIC BAGUÉ I GARRIGA**

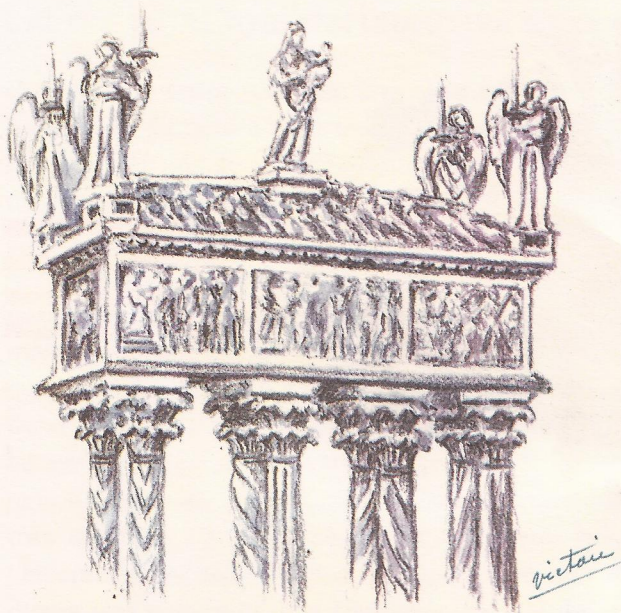
amb il.lustracions de **LLUÍS VICTORI I ELIAS**

La ciutat de l'Hospitalet té un origen il·lustre, més que moltes altres ciutats nascudes de les guerres de conquesta. La ciutat de l'Hospitalet és la filla d'un hospital o d'uns hospitals que acollien els vianants o pelegrins malalts que anaven i venien de Barcelona per l'antiga via romana que a Sant Boi travessava el Llobregat per un pont de fusta. Així, la ciutat és l'hereva d'una institució humanitària, d'una gesta de germanor cristiana.

Com altres ciutats i viles, com les nacions i els reialmes, la ciutat de l'Hospitalet té un escut que porta esculpides o pintades unes figures referents als seus orígens i a la seva condició de vila reial dependent dels comtes de Barcelona i reis d'Aragó. Aquestes figures són la creu de Santa Eulàlia i les quatre barres de la bandera de Catalunya. Demanem a la Història que ens aclareixi la significació d'aquestes ensenyes en l'escut de l'Hospitalet. La Història, del braç de la seva germana la Geografia, pot ajudar a comprendre aquestes i moltes altres coses.

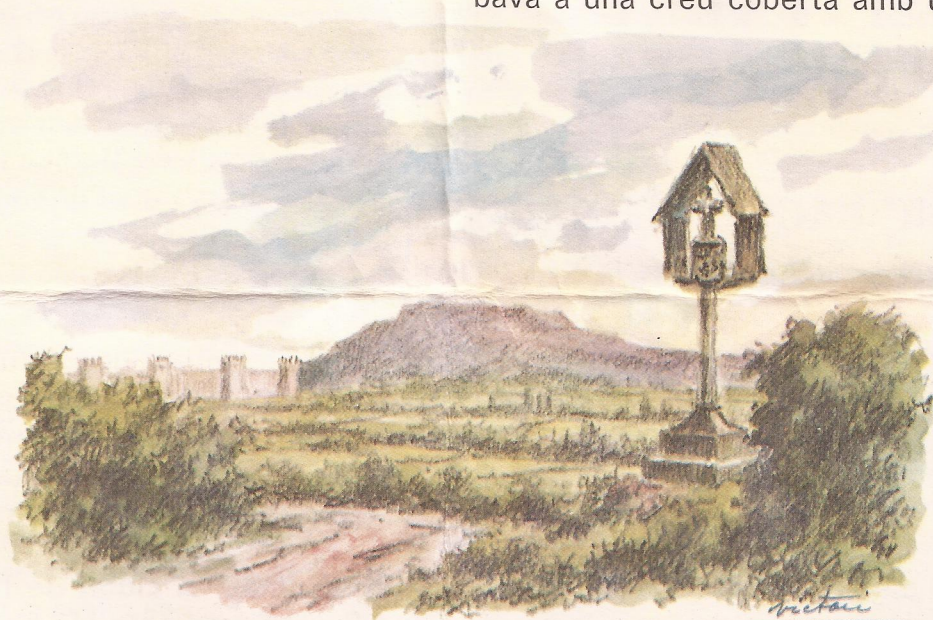
Barcelona, aquesta gran ciutat que s'estén del Besòs al Llobregat, de la muntanya al mar, era en altre temps una petita ciutat voltada de muralles amb tot de portes per a eixir-ne o per a entrar-hi. D'una d'aquestes portes que miraven a ponent arrencava un camí tan vell, tan vell, que ja era conegut i transitat en temps dels romans; quan Barcelona era una petita ciutat a redós d'un petit turó, on avui s'aixeca la catedral.

Si visiteu la catedral de Barcelona, que és una de les més belles del món, veureu una cripta sota l'altar major on hi ha el sepulcre de Santa Eulàlia, una obra mestra de l'escultura gòtica. Aquest sepulcre guarda les despulles d'una noieta barcelonina que morí màrtir per confessar Crist en una de les persecucions que patiren els cristians durant el temps de l'Imperi romà. El cos de Santa Eulàlia fou clavat en una creu en forma

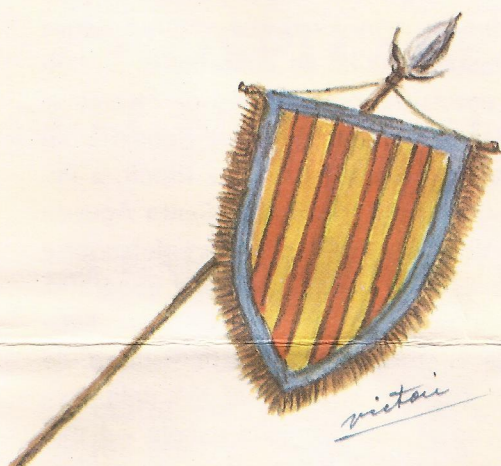
d'aspa. La creu aspada és el senyal de Santa Eulàlia que veiem en l'escut de l'Hospitalet.

Ara cal veure com va arribar aquesta creu de Santa Eulàlia a l'escut de la ciutat. Enfilem, si us plau, el vell camí que arrencava d'una de les portes de Barcelona. El trajecte ara és poblat de cases, d'edificis i d'indústries i transitat per línies d'autobusos i de metro. Si sou caminadors el podeu seguir a peu. Només se us farà difícil arribar a imaginar com era en aquell temps. Sortia de Barcelona pel portal de Sant Antoni prop d'on hi ha el mercat que porta aquest nom. Avançava per un paisatge solitari amb escassos arbres. Arribava a una creu coberta amb un temple

d'estil gòtic, prop de la qual s'aixecaven les forques d'on penjaven els condemnats a mort. Ningú no reconeixeria en aquest indret solitari el veïnatge de l'actual plaça d'Espanya, plena de trànsit i animació. Continuava per la carretera de la Bordeta, travessava la Riera Blanca fins a trobar, a dues passes del Torrent Gornal, una capella dedicada a Santa Eulàlia i coneguda per Santa Eulàlia de Provençana. La capella era prop de l'HOSPITAL de pelegrins i vianants que donà el nom i la naixença de la vila reial que avui és la ciutat de l'Hospitalet. L'Hospital i la capella s'uniren per formar la vila i si el primer li donà el nom la segona li donà la meitat del seu escut: LA CREU DE SANTA EULÀLIA.

Els quatre pals de l'escut de l'Hospitalet són, com heu llegit, les barres de sang de l'enssenya dels comtes-reis de Catalunya-Aragó. Són les barres de la bandera catalana i figuren en els escuts de moltes viles i ciutats de Catalunya, València i Mallorca per assenyalar que eren viles i ciutats reials. «FILL, JO US DÓ LA BANDERA NOSTRA ANTIGA DEL PRINCIPAT DE CATALUNYA» deia el rei Jaume II quan lliurava al seu primogènit, el príncep Alfons, la bandera reial de les quatre barres per a anar a la conquesta

de Sardenya.

I amb tot això no sabem l'origen de l'ensinya de les quatre barres. Els vells historiadors i els poetes deien que eren les ratlles de la sang del comte Guifré que l'emperador Carles el Calb va marcar en l'escut comtal del fundador del casal de Barcelona, que havia estat ferit en la lluita contra els normands.

Però això és una bella llegenda. La veritat és que ningú no sap d'on tragueren els nostres reis la senyera de les barres. Tal vegada volgueren marcar llur escut amb els pals de la creu de Crist. Potser llegiren en velles històries de cavalleries alguna contalla que fou inspiradora de la seva divisa. Hi ha moltes coses que

la història no ha arribat a esbrinar i resten en la penombra de la llegenda.

El fet és que els nostres reis, els nostres soldats, els mariners i els mercaders de Catalunya, de València i de Mallorca, les terres on es parla la llengua catalana, plantaren l'estendard de les quatre barres per totes les terres i les illes del Mediterrani. El cronista Bernat Desclot conta que l'almirall Roger de Llúria respongué a les amenaces del rei de França d'armar un gran estol per a atacar el rei d'Aragó amb aquestes paraules: «NO CREC QUE CAP PEIX GOSI ANAR PEL MAR SI NO PORTA UN ESCUT O SENYAL D'ARAGÓ A LA CUA». Això és una manera de dir que els catalans senyorejaren un temps el Mediterrani. L'escut de l'Hospitalet us ho recorda amb el senyal de les barres. Penyora d'un passat gloriós i d'una gesta humanitària, aquest escut us invita a treballar per un esdevenidor que porti per ensenyas la llibertat, la justícia i la pau per a tots els homes i tots els pobles.

D'aquest full, del qual el G. A. E. C., GRUP D'ACCIÓ ESCOLAR CATALANA, n'ha fet una edició de dotze mil exemplars, n'han estat lliurats deu mil a totes les escoles públiques i privades per als nois que cursen l'últim nivell d'ensenyament i dos mil a les seves pròpies escoles, a manera de cordial homenatge y de permanent estima vers l'historiador rigorós i digne, pedagog i alligador d'idees molt clares, posseïdor com ningú de l'art abassegador d'acostar-nos a l'aventura de l'home de qualsevol moment, home tot bondat de petjada inesborrable, ENRIC BAGUÉ I GARRIGA en el seu VUITANTÈ ANIVERSARI. L'Hospitalet de Llobregat, segona ciutat de Catalunya, Diada de Sant Jordi de 1981.

CAL QUE ENTRE TOTS FEM UNA ALTRA ESCOLA...

Que cal que entre tots fem una altra escola que la que fins ara s'ha fet —durant, sobretot, els negres anys de la dictadura soferta— és —pensem— cosa a la qual no cal donar grans voltes. I no penséssim pas que fer una escola catalana avui no suposa altra cosa que editar uns llibres ben llampants per a l'aprenentatge del català i «anar tirant» amb llengua no catalana, amb els mateixos llibres, traduïts al català o no, i amb el mateix trist i paupèrrim esperit d'ara. L'escola —pensem-ho tots ben bé— ha de ser tota una altra cosa. Entre tots hem de recobrar l'escola del Patronat Escolar de Barcelona en mala hora esmicolada. Afortunadament no cal, doncs, partir de zero car, encara que escasses, mai no han mancat les que malgrat el risc han mantingut la torxa encesa de la tasca i de l'esperança. Cal, doncs, que torni la il·lusió a l'escola. Una escola no pot ser una caserna ni un magatzem de nois. Cal bandejar tota ombra de rutina i tot allò que signifiqui una pura educació llibresca i memorialista. I també cal bandejar de la nostra escola tota ombra d'incivisme; no ho oblidéssim pas. Ens cal acostar els nois a les seves —i nostres— realitats immediates i quotidianes. Cal que els nois amb els seus mestres surtin a veure el Llobregat, els seus meandres i el seu delta, i que se'ls expliqui per què a l'Hospitalet hi havia tantes bòbiles i què són els terrenys d'alluvió. I vagin a la recerca de les poques dunes que encara hi ha a Castelldefels i al delta de l'Ebre que és tot un món. I cal que vagin a veure la descomposició del granit en el Maresme i a esgarrinxar-se les cames per tal de contemplar un dolmen i descobrir Empúries i la finíssima badia de Roses. Ens cal portar els nois al Turó de l'Home, a Girona, a la Figuera del Priorat, a Siurana, a la Seu Vella de Lleida, al mirador de Sant Sebastià de Palafrugell, a Salou, a Tarragona, a Vilabertran, a Besalú, a Queralbs, a Santes Creus, a Ripoll, a Poblet, al Palau de la Generalitat, a Sant Pau del Camp, al Saló de Cent de Barcelona, a Santa Àgueda i al Tinell, a Sant Joan de les Abadesses, als museus de Vic, de Vilanova, de Barcelona i del nostre Hospitalet. Hem d'aproximar el noi al seu país, a aquest país que és ben seu i que té una geografia, una història que és tota una gran aventura i una arqueologia i unes brillants històries de les seves lletres i del seu art que tenen un considerable pes específic. La Història clara i neta —lliure de deformadors romanticismes— del nostre país i de la seva gent cal que entri de la mà dels nostres historiadors per la porta gran de cada escola. I cal que entri en el món de cada escola —i plenament— aquest país que té una vivíssima escenografia de terres, de çels, de vegetals, de pobles, de masos i de pedres com d'orfebreria d'un màgic color de pa torrat, quasi daurades, i que esperen que els acaroni la nostra mirada. Cap coneixement no és més urgent ni més prioritari. Aquestes ratlles d'un historiador que estimem molt, adreçades especialment als nois de l'Hospitalet, volen, doncs, ajudar d'encetar aquest camí. Que l'Hospitalet, la segona ciutat de Catalunya, «és la ciutat on vivim i on tenim la nostra escola i els nostres amics i els carrers que més coneixem» seria per a molts tot allò que se'n sabria dir. Però de l'Hospitalet, i mercès a aquests fulls, avui en sabrem alguna cosa més. No fa pas gaire la nostra ciutat estrenava un escut, i tot allò que vol dir aquest escut és això que aquí se'ns diu. Heu-vos ací, doncs, una breu, clara, senzilla, elemental, urgent i bella lliçó d'història.

En aquests dies que festegem els vuitanta anys d'aquest estimat mestre de mestres que es diu ENRIC BAGUÉ I GARRIGA, el G.A.E.C., el Grup d'Acció Escolar Catalana, els ha volgut celebrar fent arribar a les mans dels seus destinataris la lliçó que per unes raons completament alienes a la més elemental pedagogia s'havia hagut de mantenir dins un calaix. Volem, a la vegada, fer constar en aquesta endreça que aquest paper no solament és un testimoni d'afecte, d'adhesió i de regreïament al nostre mestre per tota la seva tasca i la seva gran bondat i pel seu saber contar les coses de la història de manera tan digna i tan rigorosa, més que interessant, captivadora i única, sinó que és el nostre vot —també— d'afermar-nos més en el servei del País i dels seus nois per tal d'aconseguir l'escola il·lusionadament, netament i plenament catalana per la qual ens hem esmerçat, ens esmercem i ens esmerçarem.

LLUÍS SORRIBES I MAS